

STAP VOOR STAP
MENSEN
LEREN TEKENEN

LISE HERZOG



DELTA S

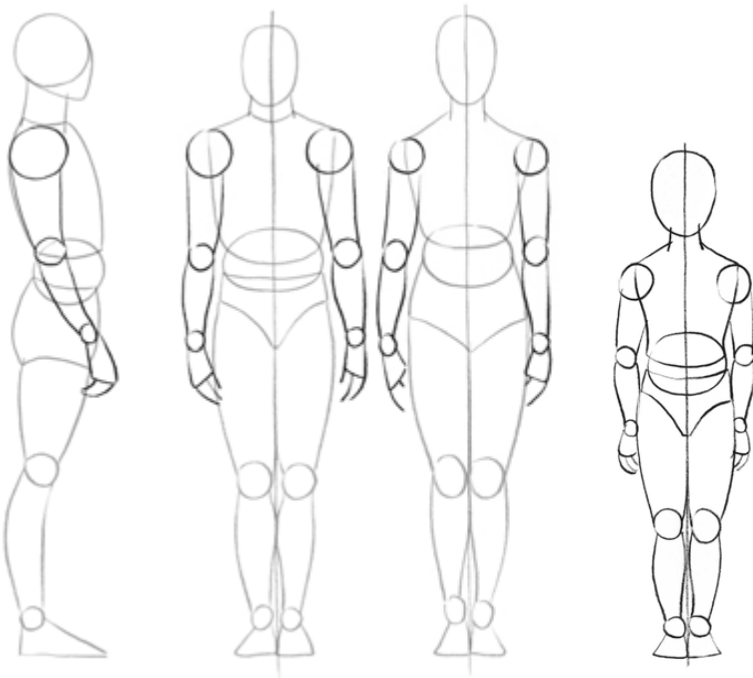
VOORDAT JE BEGINT...

Een van de eerste dingen die we als kind tekenen, is een 'mannetje' of een zogenaemde 'kopvoeter' of 'koppoter'. Waarom lijkt het dan zo moeilijk om een menselijk figuur te tekenen als we volwassen zijn?

Een beginnend tekenaar vergeet meestal om zijn onderwerpen dikte, dus volume, en souplesse mee te geven. Soms is dat niet belangrijk, afhankelijk van het onderwerp. Maar een stijf, stokachtig getekend figuurtje zorgt voor een veel minder bevredigend resultaat.

Bovendien trekken details vaak onze aandacht. Onze blik springt van het ene naar het andere detail, zonder een overzicht van het geheel.

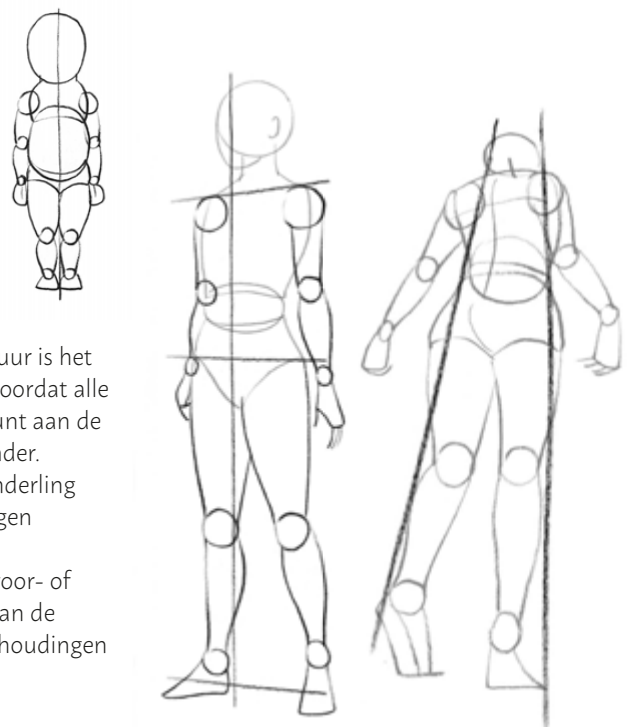
Het lichaam is een groot geheel dat bestaat uit veel elementen die onze aandacht trekken. Er bestaan gestandaardiseerde ideale verhoudingen die neigen naar het universele in plaats van het individuele. De enige echte regel die geldt, is: observeer. Stel jezelf enkele vragen: hoe is de verhouding tussen de grootte van het hoofd en de breedte van de schouders? Hoe is de lengte van de armen ten opzichte van de rest van het lichaam? Observeer bij elke stap in het tekenproces. Stel jezelf vragen en vergelijk de lichaamsdelen met elkaar. Ook mensfiguren zonder academische proporties kunnen mooi, levendig en expressief zijn!



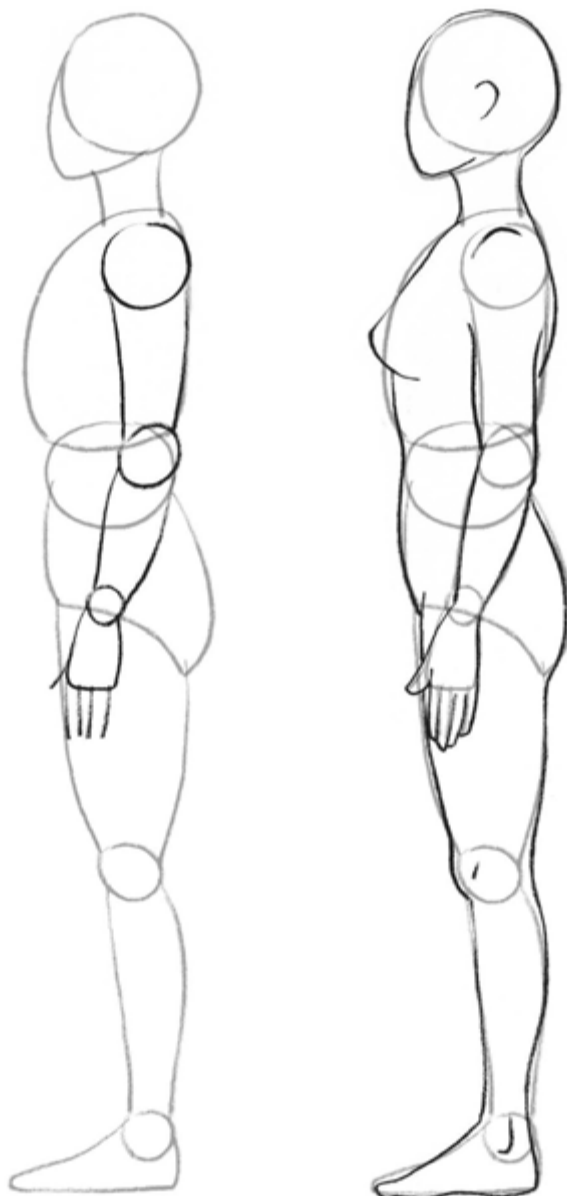
Het menselijk lichaam lijkt weliswaar gecompliceerd, maar bestaat uit dezelfde eenvoudige vormen als alles om ons heen: cirkels, ovals, rechte lijnen, hoeken... Het enige bijzondere eraan is het aantal eenvoudige vormen dat samengevoegd moet worden en de juiste proportionele verhoudingen daartussen. Observeer daarom goed voordat je begint en probeer de verschillende volumes van elkaar te onderscheiden, zodat je bijvoorbeeld geen benen tekent die eruitzien als stokken. Als je begint met het tekenen van de contouren, riskeer je de draad kwijt te raken.

Een eventuele moeilijkheid bij het tekenen van een mensfiguur is het perspectief. Eenvoudig gezegd komt perspectief tot uiting doordat alle horizontale lijnen 'vluchten' naar en samenkomen in een punt aan de horizon. De verticale lijnen doen hetzelfde naar boven of onder. Ons lichaam bestaat uit heel veel rechte lijnen. Die staan onderling met elkaar in verbinding en kunnen in verschillende richtingen samenkomen.

Zodra een mensfiguur niet eenvoudigweg rechtop staat in voor- of zijaanzicht, zijn de lijnen waaruit ze bestaat onderworpen aan de wetten van het perspectief en wijzigen de proportionele verhoudingen binnen het geheel.



De basisopbouw is hetzelfde voor een vrouwen- en een mannenlichaam. Vooral de breedte van de volumes en hun onderlinge verhoudingen zullen het verschil maken. Wil je al meteen vanaf het begin je figuur een herkenbare mannelijke of vrouwelijke identiteit meegeven, overdrijf de proportionele verhoudingen dan een beetje. Zelfs al is de werkelijkheid niet altijd zo karikaturaal.



Technisch bekeken begin je met het schetsen van een 'frame' dat bestaat uit eenvoudige vormen. Dat 'kleed' je daarna aan door de contouren van de figuur te hertekenen. Met een grafietpotlood kan je de schets het gemakkelijkst nuanceren en je kan het ook uitgommen. Op die manier kan je heel geleidelijk aan beginnen.

Je kan een tekening afwerken met allerlei materialen, afhankelijk van het gewenste resultaat. Met sommige materialen kan je donkerder of minder donkere lijnen tekenen: potloden, grafietstiften en oude viltstiften. Andere daarentegen, zoals sommige balpennen, viltstiften en Chinese inkt, zijn hoe dan ook zwart. Je kan er de structuurlijnen van de tekening wel gemakkelijker mee wegwerken. Een balpen is interessant, omdat die voor een heel zacht en discreet resultaat en tegelijk mooie zwarte lijnen kan zorgen. Een balpentekening is onuitwisbaar en kan dus met een vochtige techniek ingekleurd worden.

Hoe meer je observeert en tekent, hoe scherper je perceptie zal worden. Het is mogelijk dat je getekende figuur de ene dag volmaakt uitgebalanceerd en expressief lijkt, maar dat je er de volgende dag een totaal andere indruk van hebt. Verlies dan de moed niet, maar stel jezelf enkele vragen en begin opnieuw. Elke tekening is een noodzakelijke etappe op de weg van de vooruitgang. Voor welke techniek je ook kiest, neem de tijd om te observeren en te twijfelen. Aanvaard dat je jezelf kan vergissen. Elke fout verscherpt je blik, elke poging versterkt je techniek!

DE BASISVORMEN VAN HET VROUWELIJK LICHAAM

Een vrouwenlichaam heeft brede heupen en smalle, enigszins afhangende schouders. Vrouwen hebben fijnere gewrichten en zachtere rondingen dan mannen.



Begin in voor-aanzicht met een ovaal voor het hoofd. Trek er een lange, verticale lijn doorheen zodat je figuur niet 'omvalt'.



Onder de kin teken je de hals en het volume voor de borstkas. Dat heeft bovenaan schuin aflopende lijnen voor de schouders en versmalt naar de taille toe.



Teken voor de buik een ovaal. Die geeft ook aan waar de taille zit en vormt het gebied waar het lichaam kan dubbelvouwen. Daaronder komt het bekken, in de vorm van een 'slip'.



Aan weerszijden van de verticale lijn komen de benen. Naar de voeten toe worden ze smaller. Cirkeltjes geven aan waar de knieën en enkels zitten. Op die plek gaan we bij de eindafwerking kleine verdikkingen tekenen.



De armen zitten met cirkels vast aan de schouders. Bij de ellebogen en de polsen, vóór de handen, zijn die cirkels kleiner. Bij loshangende armen komen de handen tot halverwege de dijen.



Bij het afwerken van de tekening voeg je korte lijntjes en boogjes toe voor de plooiën en uitstulpingen van de verschillende lichaamsdelen.



Voor een zijaanzicht teken je een golvende lijn die van boven naar onder door het lichaam loopt. Naar achteren toe is er een ronding voor het hoofd. De borstkas welt, de rug vertoont een holte. De bips is een welving die overgaat in de dij en vervolgens de kuit, die uitloopt in de voet. De schouders zitten vast aan de achterkant van de romp.

EEN TEKENING AFMAKEN MET POTLOOD

Met een grafietpotlood kan je heel geleidelijk volume toevoegen in de vorm van schaduwen en de indruk wekken van materiaal en textuur. Of je trekt sommige lijnen nog een keer over, bij voorkeur de lijnen die zich in de schaduw bevinden.

Om een tekening af te maken, voeg je details toe die de figuur expressie geven, en teken je het gezicht, de haren en kledingstukken.



Voeg nieuwe schaduwzones toe en ga over de arceringen die je al maakte, zodat ze donkerder worden.

Benadruk de details met enkele donkerdere toetsen.



Grafietpotloden kunnen een verschillende hardheid hebben, maar je kan ook variëren met de intensiteit door meer of minder druk uit te oefenen op het potlood en door de strepen dichter bij elkaar of over elkaar heen te tekenen.

Wil je volume kunnen toevoegen, dan moet je eerst bepalen van welke kant het licht komt en welk lichaamsdeel belicht wordt. De schaduw bevindt zich aan de tegenoverliggende zijde van dat gebied. Begin met lichte arceringen en daarna pas je de schaduw gaandeweg aan.

DE BASISVORMEN VAN HET MANNELIJK LICHAAM

Een mannenlichaam kan massiever zijn dan een vrouwenlichaam. De schouders zijn breed en hoekig, de heupen smal. De gewrichten zijn zwaarder. De spieren kunnen sterker ontwikkeld zijn.



Teken om te beginnen op de verticale lijn een ovaal voor het hoofd.



De hals kan breed zijn. De bovenzijde van het volume voor de torso is vrij hoekig.



De taille is minder uitgesproken doordat de heupen niet heel breed zijn. De torso is bijna recht.



Teken de benen en de armen met kleine cirkels op de plaats van de gewrichten. Die mogen een beetje groter zijn dan bij een vrouwenlichaam.



Wanneer je de figuur afwerkt, voeg je lijnen toe om de spieren en huidplooien te accentueren.



In zijaanzicht zie je het schoudervolume. De verschillende volumes van het lichaam zijn meer of minder gebogen.

EEN TEKENING AFMAKEN MET EEN FIJNE VILTSTIFT

Met een dunne viltstift kan je geen lijnen van verschillende dikte tekenen. Doordat hij hard is, kan je er wel vrij rechte lijnen mee trekken.



Om te beginnen trek je de figuur met de fijne viltstift over, waarbij je details en typische kenmerken toevoegt. Gom daarna de potloodlijnen uit.



Teken aan de ene kant van het lichaam een aantal vrij ver uit elkaar staande arceringen, waaruit blijkt dat het licht van de andere kant komt.



Met kleine arceringen leg je de nadruk op de kleinste volumes.



Trek lijnen over elkaar heen in dezelfde richting. Die nieuwe arceringen, die korter zijn dan de eerste, zorgen voor nuances in de schaduwen.



Voeg tot slot met de viltstift de laatste lijnen toe.

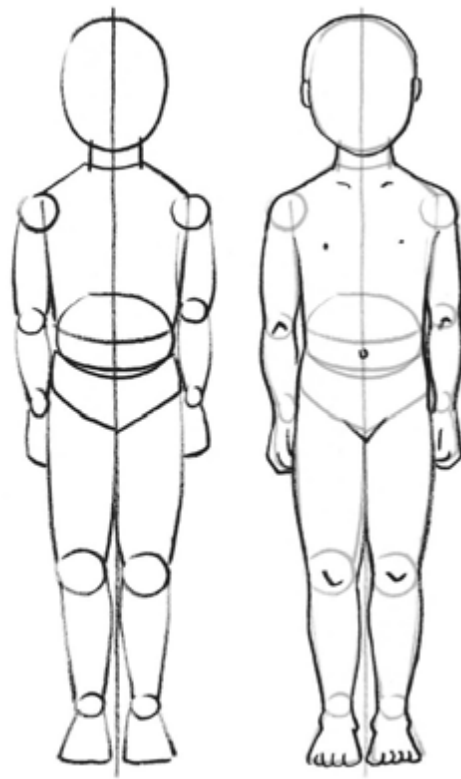
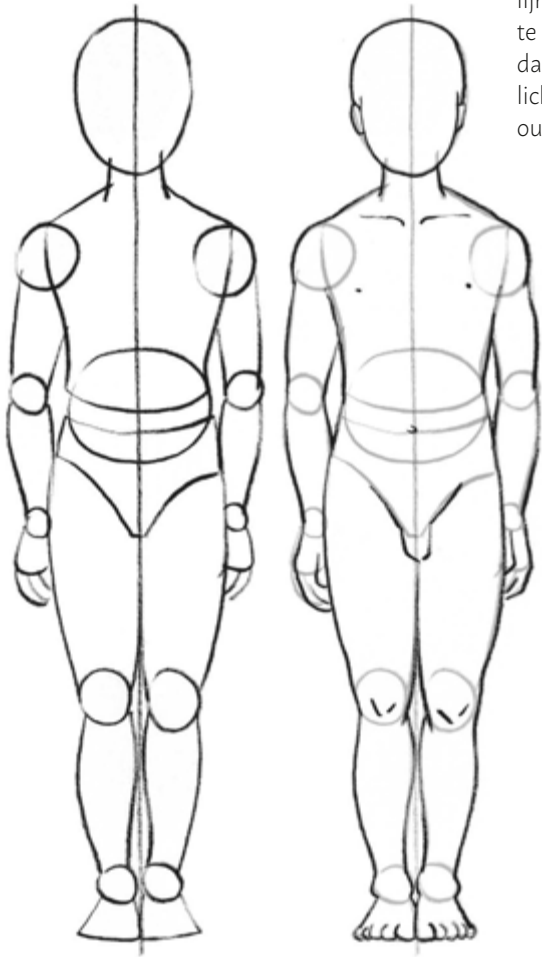


KINDEREN

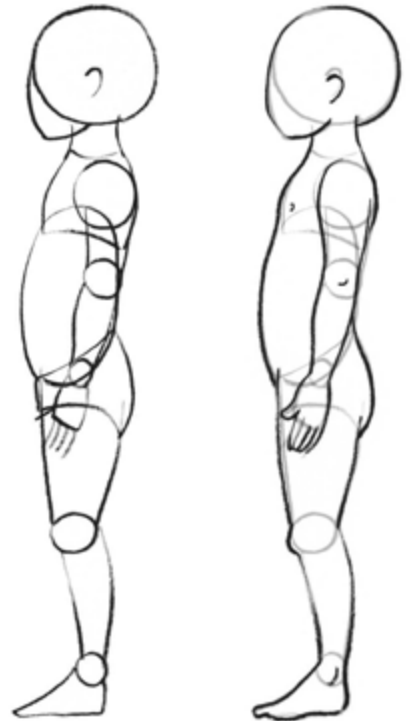
Het lichaam van een kind is nog niet volgroeid en weinig gevormd. De heupen zijn smal, de spieren vallen niet op.

Gebruik niet te veel lijnen om de volumes te accentueren, want daarmee maak je het lichaam van een kind ouder dan het is.

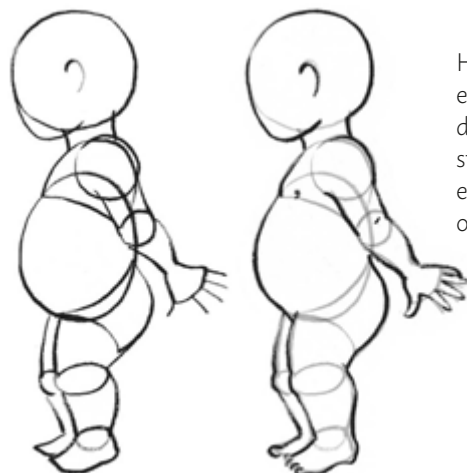
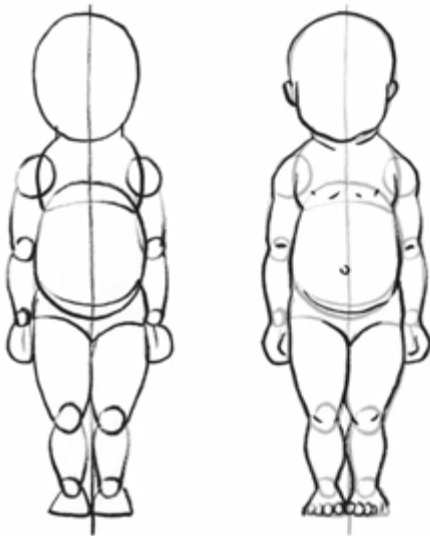
Hoe jonger het kind, hoe groter zijn hoofd in verhouding tot de rest van het lichaam.



In profiel valt het volume van het hoofd sterk op, terwijl de rest van het lichaam heel slank is.



Een babylichaam is een en al rondingen, alsof alle volumes op elkaar geplakt zijn voordat ze zich gaan uitrekken en in de lengte gaan groeien.



Het lichaam ziet er niet stabiel uit, de volumes vallen sterk op en wekken een indruk van onevenwicht.